

**XII Dolnośląski Konkurs
dla Uczniów Szkół Podstawowych
„zDolny Ślāzaczek”**

ETAP SZKOLNY

**15 października 2014 r.
godz. 12.00
czas trwania 60 minut**

Kuratorium Oświaty we Wrocławiu • Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu

Uczestnik konkursu (wpisz czytelnie, drukowanymi literami)

____	____
Nazwisko	Imię / imiona
____	____
Data urodzenia	Miejsce urodzenia
____	
Szkoła	
____	
Klasa	

TABELA ODPOWIEDZI

Zakreśl znakiem **X** właściwą odpowiedź w pytaniach od 1 do 18. W każdym zadaniu jest tylko jedna poprawna odpowiedź. W razie pomyłki otocz błędnie zaznaczoną odpowiedź kółkiem i jeszcze raz zaznacz znakiem **X** dobrą odpowiedź.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A		
B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B		
C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C		
D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D		
Sprawdzenie poprawności odpowiedzi (wypełnia nauczyciel). W poniższych kratkach od 1-18 proszę wpisać 0 lub 1, a od 19 do 20 od 0 do 3, zgodnie z kluczem odpowiedzi.																			

Suma uzyskanych punktów .....

Sprawdzający .....

Gdzie bocian na gnieździe, tam piorun nie uderzy

Bocian biały należy do gatunków chronionych w Polsce. Występuje w środkowej i wschodniej Europie, na Półwyspie Pirenejskim, Półwyspie Bałkańskim, a także w Afryce Północnej, Azji Mniejszej i Azji Środkowej.

Dorośle mają około metra długości. Rozpiętość ich skrzydeł dochodzi do dwóch metrów. Samice są mniejsze od samców. Barwa upierzenia jest u obu osobników jednakowa. Głowa, tułów oraz brzuch mają kolor biały, lotki skrzydeł są czarne, natomiast dziób i nogi mają barwę czerwoną. Ptaki te preferują wilgotne i nizinne tereny, z niezbyt wysoką roślinnością i grupami drzew. Często spotyka się je w pobliżu osad ludzkich. Odżywiają się drobnymi bezkręgowcami, rybami, płazami, małymi gadami oraz gryzoniami.

Gnieźdzą się na wysokich drzewach, często na słupach telegraficznych, kominach oraz dachach. Gniazdo, kolistego kształtu, ma około 1,5 metra średnicy. Samiec bociana białego przylatuje do gniazdowiska na przełomie marca i kwietnia i zaczyna naprawiać oraz powiększać ubiegłoroczne gniazdo. Samica przylatuje kilka dni później. Znosi od 3 do 6 jaj w dwutygodniowych odstępach. Po około 35 dniach wykluwają się pisklęta. Młode bociany pozostają w gnieździe około 60 dni, dopiero w ostatnim tygodniu odbywają się pierwsze próby lotu. Po około 70 dniach stają się niemal w pełni samodzielne.

Bociany zimują w Afryce. Co roku do kraju przylatuje około 41 tysięcy par (ze 160 tysięcy żyjących na świecie). Największe zagęszczenie populacji bociana białego stwierdzono na obszarze wschodnim i północno-wschodnim w dolinach i rozlewiskach rzek Warmii, Mazur i Podlasia.

Od kilkudziesięciu lat bociany coraz częściej budują gniazda na słupach energetycznych. Obecnie w ten sposób gniazduje około 40 % par bocianich w Polsce. Jest to szczególnie niebezpieczne, zwłaszcza dla młodych ptaków, które ucząc się latać, mogą zderzyć się z przewodami i zostać śmiertelnie porażone.

W wyniku spięcia może dochodzić do przerw w dostawach prądu. Z tego powodu, mając na uwadze dobro bocianów, gniazda te podnosi się na specjalnych platformach lub przenosi poza linię energetyczną.

Na terenie województwa dolnośląskiego znajdują się 652 gniazda bocianie umiejscowione na elementach sieci rozdzielczej (słupach, stacjach wieżowych). Spośród nich już ponad 90 % zostało wyposażonych w bezpieczne dla ptaków platformy. Według danych z ostatniego sezonu lęgowego w takich gniazdach zamieszkało około 450 bocianich par. Aktualnie montowanych jest 38 nowych platform dla bocianów na czynnych słupach energetycznych.

Platformy pod bocianie gniazda są montowane w ramach Programu Ochrony Bociana Białego i jego siedlisk, który realizowany jest przez Polskie Towarzystwo Przyjaciół Przyrody „Pro Natura” od 1994 roku. Jego realizacja przyniosła wymierne efekty.

Populacja bociana, wcześniej z roku na rok malejąca, zaczyna powoli wykazywać tendencję wzrostową. Z około 40 900 par wzrosła do ponad 45 000 par. Bocian jest trwałym elementem polskiego krajobrazu. Co czwarty bociek mieszka w Polsce. Może pomagając mu, pomagamy własnemu szczęściu.

Na podstawie: Anna Kaniuk, *Gdzie bocian na gnieździe, tam piorun nie uderzy*, [w:] *Ekonatura. Ogólnopolski Miesięcznik Ekologiczny*, październik 2008, Nr 10 (59), str. 13.

Zadania za 1 punkt

1. Szukającego pożywienia bociana spotkasz

- A. w gęstym lesie.
- B. na podmokłych łąkach.
- C. wśród wysokich traw.
- D. na zadrzewionych wyżynach.

2. Samiec bociana białego przyleciał do gniazda 30 marca. Kiedy dołączyła do niego bocianica?

- A. po 35 dniach
- B. po dwóch tygodniach
- C. w połowie marca
- D. na początku kwietnia

3. Wskaż zdanie fałszywe.

- A. Bociany są znakami wiosny.
- B. Bociany to ptaki roślinożerne.
- C. Bociany są symbolem szczęścia.
- D. Bociany to ptaki objęte ochroną.

4. Znaczenie przysłowia będącego tytułem tekstu pozostaje w ścisłym związku z fragmentem, który jest

- A. pierwszym zdaniem tekstu.
- B. ostatnim zdaniem tekstu.
- C. opisem wyglądu bociana.
- D. opisem bocianiego gniazda.

5. Żeby opisać wielkość bocianich samic w odniesieniu do samców wykorzystano w tekście

- A. przymiotnik w stopniu równym.
- B. przysłówkę w stopniu równym.
- C. przymiotnik w stopniu wyższym.
- D. przysłówkę w stopniu wyższym.

6. W którym sformułowaniu rzeczownik ma formę biernika?

- A. mieszkają w gniazdach
- B. wylatują z gniazd
- C. znajdują się gniazda
- D. budują gniazda

7. Samica bociana białego przystąpiła do lęgu w kwietniowy piątek 2014 roku. Młode wykluły się po 33 dniach, a opuściły gniazdo po 59 dniach od wyklucia. W jaki dzień tygodnia młode bociany opuściły gniazdo?

- A. w czwartek
- B. w sobotę
- C. w niedzielę
- D. w piątek

8. Bocian biały przylatuje do Polski na wiosnę na przełomie marca i kwietnia. Pierwszy dzień kalendarzowej wiosny to 21 marca, a kalendarzowego lata 22 czerwca. Ile dni trwa kalendarzowa wiosna?

- A. 90 dni   B. 92 dni
- C. 93 dni   D. 94 dni

9. W miejscowości leżącej pod Wrocławiem bociany w marcu założyły na słupie energetycznym gniazdo. Samica przystąpiła do lęgu 29.03.2014 r. W gnieździe młode bociany wykluły się po 34 dniach, a opuściły je po 61 dniach od wyklucia. Wskaż datę, kiedy młode bociany opuściły gniazdo.

- A. 1.07.2014 r.
- B. 2.07.2014 r.
- C. 3.07.2014 r.
- D. 4.07.2014 r.

10. W gnieździe znajdują się cztery bociany. Ich średnia rozpiętość skrzydeł to 180 cm. Z gniazda odleciał bocian o rozpiętości skrzydeł 160 cm, a przyleciał bocian o rozpiętości skrzydeł 2 m. Jaka jest teraz średnia rozpiętość skrzydeł czterech bocianów w tym gnieździe?

(Aby obliczyć średnią rozpiętość skrzydeł grupy bocianów, należy sumę rozpiętości skrzydeł każdego z bocianów w grupie podzielić przez liczbę bocianów).

- A. 1,9 m
- B. 2100 mm
- C. 180 cm
- D. 20 dm

11. Przylatujące do Polski bociany często budują na słupach owalne gniazda, których rozpiętość dochodzi do 1,5 m, ważące nawet kilkaset kilogramów. Bocian o masie 400 dag zbudował gniazdo ważące 0,25 tony. Ile razy gniazdo bociana jest cięższe od bociana?

- A. 50 razy
- B. 6,25 razy
- C. 62,5 razy
- D. 5 razy

12. Na świecie żyje 0,16 mln par bocianów białych. Na wiosnę przyleciało do Polski 82 tys. bocianów białych. Ile par bocianów białych żyje poza Polską?

- A. 238 000 par
- B. 23 800 par
- C. 11 900 par
- D. 119 000 par

13. Mieszkańcy podwrocławskiej miejscowości chcąc chronić bociany przed porażeniem prądem planują wybudować na słupie energetycznym platformę w kształcie prostokąta o obwodzie 4,8 m, którego jeden bok jest dwa razy dłuższy od drugiego. Wskaż wymiary platformy, którą planują wybudować.

- A. 1,6 dm x 0,8 dm
- B. 1,8 m x 0,9 m
- C. 160 cm x 80 cm
- D. 3,2 m x 1,6 m

14. Bocian potrafi latać aktywnie uderzając skrzydłami 1,75 razy na sekundę. Lot taki pozwala na pokonywanie kilkukilometrowych odległości nisko nad ziemią. Ile razy uderzył skrzydłami bocian, lecąc w tym tempie przez

$1\frac{1}{12}$ godziny?

- A. więcej niż 5000, ale mniej niż 6000 razy
- B. więcej niż 5500, ale mniej niż 6500 razy
- C. więcej niż 6000, ale mniej niż 7000 razy
- D. więcej niż 7000 razy.

15. Średnie zagęszczenie bocianów w Polsce w 1974 roku wynosiło: 1 para bocianów na 10 km² powierzchni. Ile par bocianów przypadało średnio w Polsce w 1974 roku na 2,5 tys. ha powierzchni?

- A. 0,25 pary
- B. 25 par
- C. 250 par
- D. 2,5 pary

16. Tomek, będąc na wakacjach u dziadków, znalazł na łące chorego bociana, którym postanowił się zaopiekować. Do przechowywania ptaka zbudował razem z dziadkiem klatkę w kształcie prostopadłościanu. Szkielet klatki wykonał z drutu, a ściany z siatki. Klatka miała wymiary 3 m x 20 dm x 120 cm. Ile drutu zużył Tomek na wykonanie szkieletu klatki?

- A. 248 dm
- B. 14,3 m
- C. 572 dm
- D. 6,20 m

17. W Polsce zwykle w drugiej połowie kwietnia samica bociana składa od 3-6 jaj. Przeciętna waga bocianiego jaja stanowi około 0,034 wagi dorosłego bociana. Ile przeciętnie waży jajo bociana o masie 4 kg?

- A. około 13,6 g
- B. około 1,36 kg
- C. około 136 g
- D. około 0,0136 kg

18. Opakowanie ważące 200 g zawiera około 500 dżdżownic kalifornijskich. Gdyby mały bociek w czasie swojego pobytu w gnieździe spożywał tylko jeden rodzaj pokarmu, to od wyklucia do wylotu zjadłby ok. 36 kg dżdżownic. Ile dżdżownic kalifornijskich zjadłby mały bociek, gdyby spożywał tylko ten rodzaj pokarmu?

- A. około 1800
- B. około 9000
- C. około 18000
- D. około 90000

Zadania za 3 punkty

19. Rozpoznaj części zdania w wypowiedzeniu: *Polskie bociany wrócą wiosną do gniazd.*

A. ....

B. ....

C. ....

D. ....

E. ....

20. Ułóż (niekoniecznie w oparciu o przywołany tekst) i poprawnie zapisz trzy zdania zawierające rzeczownik *bocian* w dowolnym przypadku i liczbie.

A. Oznajmujące:

.....

B. Rozkazujące:

.....

C. Pytające:

.....

BRUDNOPIS
(zapisy w brudnopisie nie są sprawdzane).